25/06/2022

Παυλόπουλος: Η θωράκιση των νησιών κατά το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο

/ Γνώμες

Προκόπης Παυλόπουλος: Η Ελλάδα έχει το απόλυτο και αναφαίρετο δικαίωμα αμυντικής θωράκισης όλων, ανεξαιρέτως, των Νησιών της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο εναντίον της τουρκικής απειλής, κατά την Συνθήκη του Μοντρέ του 1936 και ιδίως κατά το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, που συνιστά μέρος και του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Μπορεί δε, συνακόλουθα, να ζητήσει ως προς τούτο και την συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Τουρκίας, με βάση την ρήτρα «αμοιβαίας άμυνας» του άρθρου 47 παρ. 2 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπροσθέτως, το ΝΑΤΟ δεν νομιμοποιείται να τηρεί στάση «ουδέτερου τρίτου» απέναντι στις τουρκικές απειλές κατά της Ελλάδας

Σαμοθράκη, 25.6.2022

Μιλώντας στην Σαμοθράκη, στο πλαίσιο του "Economic Forum of Thrace 2022" – μ' επίκεντρο το σύνθημα «Ακυρώστε το Μίσος» – με θέμα «Η αμυντική θωράκιση των Ελληνικών Νησιών του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου κατά το Διεθνές και

το Ευρωπαϊκό Δίκαιο», ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Από το σύνολο του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου – άρα και του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού Κεκτημένου – συνάγονται, μεταξύ άλλων, και τ' ακόλουθα ως προς το απόλυτο και αναφαίρετο δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο:

Α. Πριν απ' όλα αδιαπραγμάτευτη Εθνική μας Θέση είναι ότι μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας υφίσταται μια, και μόνη, διαφορά, εκείνη της οριοθέτησης της Νησιωτικής Υφαλοκρηπίδας και των αντίστοιχων Θαλάσσιων Ζωνών. Ουδένα δε ζήτημα υφίσταται ως προς την αμυντική θωράκιση των Ελληνικών Νησιών του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου.

1. Η Ελλάδα έχει το δικαίωμα -αλλά και την υποχρέωση, αφού τούτο αφορά την προστασία της Ελληνικής Επικράτειας- τόσο για δικό της λογαριασμό όσο και απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως πλήρες Κράτος-Μέλος της, να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, ανεξαρτήτως της έκτασης του εδάφους τους και του αν κατοικούνται ή όχι. Το δικαίωμα αυτό, πέραν των εδραίων θεσμικών επιχειρημάτων που απορρέουν ευθέως από το νομικό καθεστώς της Συνθήκης του Μοντρέ του 1936, στηρίζεται στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, οι οποίες κατοχυρώνουν το δικαίωμα Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ περί *«νόμιμης άμυνας»* όχι μόνο σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης εναντίον του, αλλά και σε περίπτωση *«απειλής χρήσης βίας»* ή ακόμη και *«επικείμενης απειλής»*, όπως προκύπτει από την πρακτική αυτού τούτου του ΟΗΕ. Και είναι δεδομένο ότι η Τουρκία, ιδίως μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974, το εντελώς αυθαίρετο *«casus belli»* ως προς την επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης και τον σχηματισμό της *«Στρατιάς του Αιγαίου»*, απειλεί διαχρονικώς και ευθέως την Ελλάδα, και με την χρήση βίας -όπως αποδεικνύει, επιπροσθέτως, η πρόσφατη στάση της, μετά την *«σύναψη»* του λεγόμενου *«τουρκολιβυκού μνημονίου»*– παραβιάζοντας ευθέως το Διεθνές Δίκαιο και, κατ' εξοχήν, το Δίκαιο της Θάλασσας κατά την Συνθήκη του Montego Bay του 1982. Συνθήκη, η οποία δεσμεύει και την Τουρκία, μέσω γενικώς παραδεδεγμένων κανόνων του Διεθνούς Δικαίου.

2. Πέραν τούτων, η Τουρκία ουδόλως και καθ' οιονδήποτε τρόπο μπορεί να επικαλείται την Σύμβαση Ειρήνης των Παρισίων του 1947, δια της οποίας παραχωρήθηκαν τα Δωδεκάνησα στην Ελλάδα. Και αυτό επειδή η Τουρκία δεν

υπήρξε συμβαλλόμενο μέρος στην ως άνω Συνθήκη, η οποία έχει συναφθεί μεταξύ των Συμμάχων νικητών του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και της Ιταλίας. A fortiori, η Τουρκία οφείλει να σέβεται, στο ακέραιο, την Συνθήκη Ειρήνης, η οποία συνιστά, έναντι αυτής, *«res inter alios acta»*.

Β. Το ίδιο δικαίωμα -άρα και την ίδια υποχρέωση- αντλεί η Ελλάδα και με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, σύμφωνα με τις ακόλουθες διευκρινίσεις και υπό τα δεδομένα της διαρκώς εντεινόμενης προκλητικής και επιθετικής συμπεριφοράς της Τουρκίας απέναντί της η οποία, κατά τα συμπεράσματα της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης της 10ης Σεπτεμβρίου 2020 στο Αιάκειο της Κορσικής, παραβιάζει ευθέως την Κυριαρχία και τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας.

1. Οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α΄ της ΣΕΕ, οι οποίες κατοχυρώνουν τις θεσμικές εγγυήσεις ενεργοποίησης της ρήτρας *«Αμοιβαίας Άμυνας»*, όταν απειλείται Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραπέμπουν ευθέως, ως προς τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης της ρήτρας αυτής, στις προμνημονευόμενες διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Κατά τούτο, οι ως άνω διατάξεις αποτελούν μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, οπότε η Ελλάδα έχει το δικαίωμα αμυντικής θωράκισης των Νησιών του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου εναντίον της τουρκικής απειλής και με βάση το θεσμικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαίου και του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού Κεκτημένου.

2. Επιπλέον, και ενόψει της κατάφωρης τουρκικής προκλητικότητας και ευθείας απειλής εναντίον της, η Ελλάδα δικαιούται, ανά πάσα στιγμή, να ζητήσει, ως Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ενεργοποίηση της ρήτρας *«Αμοιβαίας Άμυνας»*, κατά τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ελλάδα μπορεί να επικαλεσθεί την πρακτική, η οποία έχει έως τώρα ακολουθηθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ενεργοποίηση της ως άνω ρήτρας.

Γ. Εν τέλει, σε περίπτωση π.χ. που η Τουρκία -όπως απειλεί απροκαλύπτως και προκλητικώς, ιδίως τον τελευταίο καιρό- επιτεθεί ενόπλως κατά της Ελλάδας και θίξει έτσι την Εθνική Κυριαρχία της και τα εξ αυτής απορρέοντα κάθε είδους Κυριαρχικά της Δικαιώματα, Ευρωπαϊκή Ένωση και ΝΑΤΟ όχι μόνο δεν νομιμοποιούνται να τηρήσουν εμφανή ή και συγκεκαλυμμένη στάση *«ουδετερότητας»* αλλά, όλως αντιθέτως, κατά τις in concreto διατάξεις που προεκτέθηκαν οφείλουν να στηρίξουν, αμέσως και εμπράκτως, την Ελλάδα εναντίον της Τουρκίας.

1. Και ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία δεν μετέχει η Τουρκία, τούτο προκύπτει, κατά τα προαναφερόμενα, ανενδοιάστως εκ της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης και, συνακόλουθα, εκ του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, ιδίως δε εκ του γράμματος και του πνεύματος των διατάξεων του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ.

2. Το αυτό όμως ισχύει και για το ΝΑΤΟ, μολονότι η Τουρκία -όπως και η Ελλάδα- είναι μέλος του. Πραγματικά, ουδεμία διάταξη ή γενική αρχή της Συνθήκης του ΝΑΤΟ μπορεί να δικαιολογήσει την αντίθετη θέση, ήτοι την θέση ότι το ΝΑΤΟ νομιμοποιείται να τηρήσει στάση *«ουδετερότητας»* σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας και εντεύθεν παραβίασης της Εθνικής Κυριαρχίας και των κάθε είδους Κυριαρχικών Δικαιωμάτων της τελευταίας. Υπ’ αυτή την έννοια ουδόλως π.χ. οι διατάξεις του άρθρου 5 της Συνθήκης του ΝΑΤΟ μπορούν, lege artis, να ερμηνευθούν προς μια τέτοια κατεύθυνση, όπως ορισμένες πλευρές το έχουν υπονοήσει, δίχως μάλιστα στοιχειώδη τεκμηρίωση, κατά καιρούς.

> **α)** Και τούτο διότι ναι μεν οι διατάξεις του άρθρου 5 της Συνθήκης του ΝΑΤΟ prima faciae αναφέρονται, για την ενεργοποίηση του μηχανισμού συνδρομής, στην περίπτωση επίθεσης τρίτου Κράτους εναντίον ενός ή περισσοτέρων Μελών του ΝΑΤΟ. Πλην όμως πρέπει να ερμηνευθούν, κατά τον σκοπό του ίδιου του ΝΑΤΟ, ότι εν προκειμένω προβλέπουν το αυτονόητο, όχι όμως και ότι ανέχονται, καθ’ οιονδήποτε τρόπο, την εξαιρετική και ακραία περίπτωση επίθεσης Κράτους-Μέλους του ΝΑΤΟ εναντίον άλλου ή άλλων Κρατών-Μελών, κατά παραβίαση κάθε έννοιας του Διεθνούς Δικαίου.
>
> **β)** Εν πάση δε περιπτώσει την ως άνω θέση τεκμηριώνει πλήρως, πέραν της τελεολογικής ερμηνείας τους, και η συστηματική ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 5 της Συνθήκης του ΝΑΤΟ, ήτοι η συνδυαστική ερμηνεία τους κατά το γράμμα και το πνεύμα των λοιπών διατάξεων της κατά τ’ ανωτέρω Συνθήκης. Πρωτίστως δε η ερμηνεία τους κατά το γράμμα και το πνεύμα των διατάξεων των άρθρων 1, 2, 3 και 4 της Συνθήκης αυτής. Τούτο συνάγεται εκ του ότι απλή ανάγνωση των προμνημονευόμενων διατάξεων αρκεί για να καταδείξει ότι το ΝΑΤΟ, ως προς την εκπλήρωση της αποστολής του, στηρίζεται κατά προτεραιότητα στον εκ μέρους των Μελών του πλήρη σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, ειδικότερα δε -φυσικά μεταξύ άλλων- στην νοοτροπία ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών, στην ανάπτυξη φιλικών και ειρηνικών διεθνών σχέσεων, στην σύσφιγξη των μεταξύ τους σχέσεων

συνεργασίας και στην επέκεινα συνεργασία τους υπό όρους ειρηνικών συσκέψεων και διαβουλεύσεων.

γ) Κατά συνέπεια, αποδοχή της θέσης ότι ένα Κράτος-Μέλος του ΝΑΤΟ θα μείνει στο *«απυρόβλητο»* της Συμμαχίας αν επιτεθεί, παραβιάζοντας το Διεθνές Δίκαιο, σε άλλο Κράτος-Μέλος σημαίνει αναίρεση του ίδιου του σκοπού δημιουργίας του ΝΑΤΟ και, κατά πάσα βεβαιότητα, αιτία διάλυσής του ή, τουλάχιστον, απολύτως υπονομευτικής αδρανοποίησής του.»